पुराणसंश्रिताः पुण्याः कथा धर्म्मार्थसंश्रिताः। इति वृत्तं नरेन्द्राणामृषीणाञ्च महात्मनां।
॥ ऋषयऊचुः॥ द्वैपायनेन यत् प्रोक्तं पुराणं परमर्षिणा। सुरैर्ब्रह्मर्षिभिश्चैव श्रुत्वा यदभिपूजितं।
तस्याख्यानवरिष्ठस्य विचित्रपदपर्वणः। सूक्ष्मार्थन्याययुक्तस्य वेदार्थैर्भूषितस्य च।
भारतस्येतिहासस्य पुण्यां ग्रन्थार्थसंयुतां। संस्कारोपगतां ब्राह्मीं नानाशास्त्रोपबृंहितां।
जनमेजयस्य यां राज्ञो वैशम्पायन उक्तवान्। यथावत्स ऋषिस्तुष्ट्या सत्रे द्वैपायनाज्ञया। २०
वेदैश्चतुर्भिः संयुक्तां व्यासस्याद्भुतकर्म्मणः। संहितां श्रोतुमिच्छामः पुण्यां पापभयापहां।
॥ सौतिरुवाच॥ आद्यं पुरुषमीशानं पुरुहूतं पुरुष्टुतं। ऋतमेकाक्षरं ब्रह्म व्यक्ताव्यक्तं सनातनं।
असच्च सदसच्चैव यद्विश्वं सदसत्परं। परावराणां स्रष्टारं पुराणं परमव्ययं।
मङ्गल्यं मङ्गलं विष्णुं वरेण्यमनघं शुचिं। नमस्कृत्य हृषीकेशं चराचरगुरुं हरिं।
महर्षेः पूजितस्येह सर्व्वलोकैर्महात्मनः। प्रवक्ष्यामि मतं पुण्यं व्यासस्याद्भुतकर्म्मणः। २५
आचख्युः कवयः केचित्संप्रत्याचक्षते परे। आख्यास्यन्ति तथैवान्य इतिहासमिमं भुवि।
इदन्तु त्रिषु लोकेषु महज्ज्ञानं प्रतिष्ठितं। विस्तरैश्च समासैश्च धार्य्यते यद्द्विजातिभिः।
अलंकृतं शुभैः शब्दैः समयैर्दिव्यमानुषैः। छन्दोवृत्तैश्च विविधैरन्वितं विदुषां प्रियं।
स्म निष्प्रभेऽस्मिन्निरालोके सर्व्वतस्तमसा वृते। बृहदण्डमभूदेकं प्रजानां बीजमव्ययं।
युगस्यादौ निमित्तं तन्महद्दिव्यं प्रचक्षते। यस्मिन्संश्रूयते सत्यं ज्योतिर्ब्रह्म सनातनं। ३०
अद्भुतं चाप्यचिन्त्यञ्च सर्व्वत्र समतां गतं। अव्यक्तं कारणं सूक्ष्मं यत्तत्सदसदात्मकं।
यस्मात्पितामहो जज्ञे प्रभुरेकः प्रजापतिः। ब्रह्मा सुरगुरुः स्थाणुर्म्मनुः कः परमेष्ठ्यथ।
प्राचेतसस्तथा दक्षो दक्षपुत्राश्च सप्त वै। ततः प्रजानां पतयः प्राभवन्नेकविंशतिः।
पुरुषश्चाप्रमेयात्मा यं सर्व्वे ऋषयो विदुः। विश्वेदेवास्तथादित्या वसवोऽथाश्विनावपि।
यक्षाः साध्याः पिशाचाश्च गुह्यकाः पितरस्तथा। ततः प्रसूता विद्वांसः शिष्टाब्रह्मर्षिसत्तमाः। ३५
राजर्षयश्च बहवः सर्व्वैः समुदिता गुणैः। आपोद्यौः पृथिवी वायुरन्तरीक्षं दिशस्तथा।
सम्वत्सरर्त्तवो मासाः पक्षाहोरात्रयः क्रमात्। यच्चान्यदपि तत्सर्व्वं संभूतं लोकसाक्षिकं।
यदिदं दृश्यते किञ्चिद्भूतं स्थावरजङ्गमं। पुनः संक्षिप्यते सर्व्वं जगत्प्राप्ते युगक्षये।
यथर्त्वादृतुलिङ्गानि नानारूपाणि पर्य्यये। दृश्यन्ते तानि तान्येव तथा भावा युगादिषु।
एवमेतदनाद्यन्तं भूतसंहारकारकं। अनादिनिधनं लोके चक्रं सम्परिवर्त्तते। ४०
त्रयस्त्रिंशत्सहस्राणि त्रयस्त्रिंशच्छतानि च। त्रयस्त्रिंशच्च देवानां सृष्टिः संक्षेपलक्षणा।
दिवः पुत्रोबृहद्भानुश्चक्षुरात्मा विभावसुः। सविता सप्तचीकोऽर्को भानुराशावहो रविः।
पुरा विवस्वतः सर्व्वे मह्यस्तेषां तथावरः। देवभ्राट् तनयस्तस्य सुभ्राडिति ततः स्मृतः।
सुभ्राजस्तु त्रयः पुत्राः प्रजावन्तो बहुश्रुताः। दशज्योतिः शतज्योतिः सहस्रज्योतिरेव च।
दश पुत्रसहस्राणि दशज्योतेर्म्महात्मनः। ततो दशगुणाश्चान्ये शतज्योतेरिहात्मजाः। ४५